

کارکرد نقش توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی و فشار مالی در گزارشگری متقلبانه مدیران

پرویز فضل جو^۱

مهدی خلیل پور^{۲*}

جواد رمضانی^۳

رمضان رضائیان^۴

جواد بابایی خلیلی^۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۲۱

چکیده

هدف این پژوهش ارزیابی تأثیرگذاری توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی و بحران‌های مالی بر گزارشگری متقلبانه بانک‌ها بود. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ بود. گزارشگری متقلبانه به عنوان متغیر وابسته و متغیرهای توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی و بحران‌های مالی نیز به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شد. آزمون و تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل رگرسیونی چند متغیره و در محیط نرم‌افزاری *Eviews* انجام شده است. با توجه به اینکه متغیر وابسته پژوهش، متغیر کیفی یا مجازی بود؛ از روش لاجستیک و مدل لاجیت برای تخمین مدل پژوهش استفاده شد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد توانایی مدیریت و نفوذ سیاسی اثر منفی و معنی‌دار بر احتمال وقوع گزارشگری متقلبانه بانک‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران دارد ولی اثر متغیر فشار یا محدودیت مالی بر احتمال وقوع گزارشگری متقلبانه بانک‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران از نظر آماری مورد تأیید قرار نگرفت.

کلمه‌های کلیدی: توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی، فشار مالی، گزارشگری مالی متقلبانه

^۱ دانشجوی دکتری گروه حسابداری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران. parviz.fazljoo@gmail.com

^۲ استادیار گروه حسابداری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران (نویسنده مسئول). khalilpourmehdi@gmail.com

^۳ استادیار گروه حسابداری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران. Javad.ramezani58@gmail.com

^۴ استادیار گروه ریاضیات مالی و آمار، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران. r_rezaeyan@iaunour.ac.ir

^۵ استادیار گروه حسابداری، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران. Javadb82@gmail.com

۱- مقدمه

صورت‌های مالی یکی از ارکانی است که از طریق آن یک شرکت اطلاعات مالی خود را به عموم مردم منتقل می‌کند. سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سهامداران از صورت‌های مالی بنگاه‌ها در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری استفاده می‌کنند. انتظار می‌رود شرکت‌ها اطلاعات مالی معتبر و دقیق را فاش کنند. میزان کارآیی بازارهای مالی به شدت بستگی به کیفیت اطلاعات مالی دارد که توسط شرکت‌ها افشاء می‌شود. نهادهای تدوین‌کننده استاندارد و مقامات دولتی برای افزایش کیفیت صورت‌های مالی شرکت‌ها طی دو دهه گذشته اقدامات برجسته‌ای را انجام داده‌اند (اوزکان^۱، ۲۰۱۹). هم‌راستا با این توسعه‌ها، شمار رفتارهای متقلبانه حسابداران که ممکن است با موافقت ضمنی کارکنان و مدیران ارشد صورت گیرد، به شکل چشمگیری افزایش یافته است. افزایش رفتارهای متقلبانه علاوه بر صورت‌های مالی و نتایج فعالیت شرکت‌ها، اقتصاد کشور را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد. بنابراین، وضع ضوابط جدید، برقراری مجموعه جدیدی از استانداردها و ایجاد حوزه‌های جدید در حسابداری به عنوان پیامد فشارهای وارده از بیرون شرکت و سازمان‌های بین‌المللی گریزناپذیر شده است (آتاگان و کاواک^۲، ۲۰۱۷). از این رو، در بسیاری از کشورها کنترل حسابداری و گروه‌های حرفه‌ای نظیر حسابرسی داخلی، حسابرسی مستقل و مشاوره‌های گواهی شده جایگاه مهمی در حسابداری پیدا کرده‌اند. امروزه رفتارهای متقلبانه افزایش یافته است، از این رو کشف و پیشگیری چنین رفتارهایی دشوارتر از گذشته شده است. از طرفی، تراکنش‌های تجاری پیچیده‌تر شده‌اند و اختلافات بین افراد و موسسات افزایش یافته است. این امر سبب شده است تا دعاوی حقوقی از سوی هر دو طرف افزایش یابد. در نتیجه، نیاز مشاوران حقوقی و دادگاه‌ها به کارشناسان حسابداری

بیش از گذشته احساس می‌شود که در بستر حسابداری دادگاهی این نقش شکل می‌گیرد. یکی از نظریه‌های بسیار مهم در زمینه تقلب، نظریه مثلث تقلب است که انگیزه یا فشار، فرصت و توجیه را سه عامل بروز تقلب می‌داند. در این بین فشارها و انگیزه‌های مالی عمده‌ترین عامل ارتکاب تقلب محسوب می‌شود به طوری که حدود ۹۵ درصد از تقلب‌ها از فشارهای مالی نشأت می‌گیرد (نژادتولمی و همکاران، ۱۳۹۸). نتایج بیشتر مطالعات صورت گرفته در حوزه تقلب و رسوایی‌های مالی حاکی از آن است مدیر عامل، اعضای هیئت مدیره و مدیران مالی در ایجاد تقلب نقش بیشتری داشته‌اند. مدیران با تأثیرگذاری مستقیم بر سیاست‌های کلی شرکت و به واسطه موقعیت منحصر به فردی که در شرکت دارند، با برخورداری از آگاهی بیشتر درباره انعطاف‌پذیری اصول و استانداردهای پذیرفته شده حسابداری، نقش مهمی در کیفیت و اعتبار اطلاعات ارائه شده در گزارشگری مالی دارند و عملکرد ضعیف ممکن است آنها را به انجام فعالیت‌های متقلبانه تحریک کند. به همین دلیل، کشف تقلب‌های صورت گرفته توسط مدیران کار ساده‌ای نیست و به آگاهی کامل درباره ماهیت آن نیاز دارد (ساتیسی^۳، ۲۰۱۹). هنگامی که مدیران شرکت‌ها از سوی منابع درون و بیرون سازمانی، به دلیل دستیابی به سود یا نتیجه مالی مورد انتظار یا وضعیت نامطلوب اقتصادی تحت فشار قرار می‌گیرند، در صورت عملکرد ضعیف و ناتوانی در برآورده ساختن این انتظارات ممکن است با انجام تعدیل‌های نامناسب مفروضات و تغییر در قضاوت‌ها، از طریق دستکاری سود در گزارشگری مالی مرتکب تقلب شوند. در مقابل، مدیران توانمند از آگاهی و قدرت درک تحلیلی بیشتری از شرایط حال و آینده شرکت، روند صنعت و وضعیت کلان اقتصادی برخوردارند و قادرند قضاوت‌ها و برآوردهای دقیق و اثربخش‌تری را برای شرایط مختلف

³ Satici¹ Özcan² Atagan & Kavak

آنها بالاتر است. در نقطه مقابل، نتایج برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهند شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی به دلیل برخورداری از شرایط خاص (ارتباطات سیاسی با دولت)، دسترسی راحت‌تر به منابع تأمین مالی دارند؛ از این رو در ساختار سرمایه‌چنین شرکت‌هایی، بدهی‌های بیشتری وجود دارد و وجود بدهی زیاد در ساختار سرمایه، توانایی بازپرداخت بدهی‌هایشان را محدود می‌کند. بنابراین، انتظار می‌رود شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی، رتبه اعتباری پایین‌تری نسبت به سایر شرکت‌ها داشته باشند. عملکرد بنگاه‌ها در دوران بحران‌های مالی تنها به وسیله رشد اقتصادی و پایداری در کسب سود قابل توضیح نیست و عوامل و فاکتورهای موثر دیگری نیز وجود دارند. در دوران رونق اقتصادی مشکلات عمده شرکت‌ها منجر به استراتژی‌های متفاوت، فرصت‌های سرمایه‌گذاری گوناگون و حتی رویه‌های مدیریتی مختلف است، تاثیرگذاری بحران‌های مالی و یا دوره‌های رکود و رونق اقتصادی بر عملکرد بنگاه‌ها در قالب عوامل زیر قابل ردیابی و تأیید است:

اولاً، در دوران بحران‌های مالی هنگامی که احتمال وقوع کاهش غیر منتظره قیمت بازار سهام وجود دارد، ریسک وقوع دعوی حقوقی افزایش می‌یابد، در نتیجه کاهش رشد اقتصادی باعث وقوع دعوی حقوقی می‌گردد. یکی از راه‌های کاهش دعوی حقوقی گزارشگری محافظه‌کارانه و ارائه عملکرد بهتر است به گونه‌ای که مدیران به علت رفتارهای فرصت‌طلبانه و اعمال مدیریت سود تحت پیگرد قانونی قرار نگیرند (ابوت^۵ و همکاران، ۲۰۱۶). ثانیاً، تقاضا برای ثبات عملکرد در دوران بحران‌های مالی بخاطر عدم اطمینان‌هایی که در سرمایه‌گذاری وجود دارد، افزایش می‌یابد. با توجه به اینکه احتمال کسب ستانده‌های منفی در دوران رکود افزایش می‌یابد، سرمایه‌گذاران خواستار ایجاد ثبات در عملکرد و یا عدم کاهش‌های فراوان در دوره‌های رکود هستند، البته تمایل سرمایه‌گذاران و

انجام دهند؛ در نتیجه آنها در طرح‌هایی سرمایه‌گذاری می‌کنند که ارزش خالص مثبت بیشتری داشته باشد (فتاحی و همکاران، ۱۳۹۹). توانایی مدیریت بالا می‌تواند به استفاده کاراتری از منابع شرکت منجر شود؛ به ویژه در شرایط بحرانی می‌تواند با استفاده از منابع شرکت، عملکرد بهتری را به ارمغان بیاورد. از آنجا که کارایی مدیران در قبال استفاده از منابع شرکت در اطلاعات ارائه شده در صورت‌های مالی نمایان می‌شود، توانمند بودن آنها از ثقل در گزارشگری مالی می‌کاهد (راسموسن^۱، ۲۰۱۷).

در نظام‌های اقتصادی مبتنی بر روابط، ارتباط سیاسی یک منبع مهم ارزش برای شرکت‌های دارای این روابط است. شرکت‌های دارای روابط سیاسی راحت‌تر به منابع سرمایه و مزایای دیگر از طریق ارتباطاتشان دست می‌یابند که باعث می‌شود کمتر به گزارشگری مالی با کیفیت بالا متکی باشند (کنچل^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). در کشور ایران نیز روابط سیاسی دارای ابعاد پرننگی است، سیاسی بودن مدیران و مالکان عمده شرکت‌ها بدلیل دولتی بودن شرکت‌ها و صنایع بزرگ تأثیرگذار بر اقتصاد و نیز نظام اقتصادی حاکم بر کشور یعنی اقتصاد دولتی می‌باشد. شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی با حمایت سیاسیون، توانایی بیشتری برای دریافت کمک‌های دولتی در شرایط نامطلوب دارند و احتمال کمتری وجود دارد که در بازپرداخت بدهی‌ها دچار مشکل شوند. کول^۳ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود در کشور چین نشان دادند شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی در زمان بحران مالی، به دلیل حمایت دولتی، کمتر از سایر شرکت‌ها محدودیت مالی دارند و توانایی بیشتری برای بازپرداخت تعهدات خود دارند. هوستون^۴ و همکاران (۲۰۱۹) نیز معتقدند شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی در شرایط بحرانی از طریق سوبسید و کمک‌های مالی بهره‌مند می‌شوند و به کمک روابط سیاسی، ریسک پرداخت نکردن بدهی‌ها در شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی، کمتر و رتبه اعتباری

⁴ Hostun

⁵ Abbott

¹ Rasmussen

² Knechel

³ Koul

بانک‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد و به دنبال پاسخگویی به این سوال است که آیا توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی و فشار مالی بر گزارشگری مالی متقلبانه در بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران اثر دارد؟

انتظار می‌رود که نتایج این پژوهش بتواند دستاوردها و ارزش افزوده علمی به شرح زیر داشته باشد:

اول این که نتایج این پژوهش می‌تواند موجب بسط مبانی نظری مطالعات گذشته در ارتباط با گزارشگری متقلبانه شرکت‌ها در کشورهای در حال توسعه از جمله بازار سرمایه ایران شود. دوم این که شواهد پژوهش نشان خواهد داد که تا چه اندازه، توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی و فشار مالی می‌تواند بر گزارشگری متقلبانه تأثیرگذار باشد که این موضوع به عنوان یک دستاورد علمی می‌تواند اطلاعات سودمندی را در اختیار سرمایه‌گذاران، قانون‌گذاران بازار سرمایه و تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری قرار دهد. سوم این که نتایج پژوهش می‌تواند ایده‌های جدیدی برای انجام پژوهش‌های آتی در حوزه گزارشگری متقلبانه، پیشنهاد نماید.

۲- مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۲-۱- مبانی نظری

رشد و دگرگونی سریع روابط اقتصادی، منجر به رقابت شدیدی در عرصه تجارت، صنعت و سرمایه‌گذاری شده است. لذا شرکت‌ها برای بقا و گسترش فعالیت‌های خود، نیاز به انجام سرمایه‌گذاری‌های مناسب و به موقع دارند. گزارش‌های مالی بنگاه‌ها باید اطلاعاتی فراهم نماید که برای سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل، بستانکاران و سایر استفاده‌کنندگان در سرمایه‌گذاری‌های منطقی، اعطای اعتبار و تصمیمات مشابه سودمند باشد. گزارش‌های مالی بایستی اطلاعات لازم برای ارزیابی وضعیت مالی و بنیه اقتصادی بنگاه، ارزیابی عملکرد و توان سودآوری، ارزیابی چگونگی تأمین مالی و مصرف وجوه نقد، ارزیابی چگونگی

مالکیت در دوران رونق تحت تأثیر عدم اطمینان‌های ناشی از سرمایه‌گذاری بلعکس است و آنها خواستار عملکردهای با شیب صعودی بالا بوده که بتوانند در فرصت پیش آمده بیشترین ارزش را کسب نمایند. ثالثاً، بانک‌ها همواره خواستار تأمین مالی داخلی نسبت تأمین مالی خارجی هستند و هنگام تأمین مالی خارجی خواستار جذب بیشتر منابع سپرده‌گذاران هستند. در دوران بحران‌های مالی با توجه به کاهش سودآوری بانک‌ها، نرخ‌های سپرده کاهش می‌یابد و خروج منابع سپرده از بانک‌ها نیز اتفاق می‌افتد، از طرفی معمولاً در کشورهای توسعه نیافته رکود به همراه تورم حادث می‌شود و رکود تورمی مانعی دیگری برای سوق منابع به سمت بانکها می‌گردد، لذا بحران‌های مالی هم از طریق کاهش توانایی پرداخت بهره و هم از طریق ایجاد رکود تورمی منجر به خروج سپرده سپرده‌گذاران بانکی شده و تأمین منابع بانکی را دچار مشکلات عدیده می‌نماید (چانگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۹).

باتوجه به بیان ادبیات تئوریک مرتبط با تأثیرگذاری عوامل مختلف بر جنبه‌های عملکردی بانک‌ها، باید عنوان نمود که شرایط ویژه صنعت بانکداری در ایران و تأثیرات عوامل مختلفی مانند وابستگی به دولت، ریسک‌های سیاسی موجود، وضعیت کلان اقتصادی و همچنین روابط سیستم اقتصادی ایران با دنیای خارج (بخصوص ناشی از تحریم‌های اقتصادی) باعث شده که جنبه‌های مختلف عملکرد بانک‌ها تحت تأثیر این شاخص‌ها قرار گیرند. بگونه‌ای که علاوه بر وضعیت سودآوری و توانایی در کسب درآمد، کیفیت گزارشگری مالی نیز تا حدود زیادی متأثر از شرایط فوق قرار بگیرند. از طرفی نیز در سالیان اخیر کیفیت گزارشگری مالی به عنوان بخشی از مبانی تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از اطلاعات بانک‌ها مطرح و بهبود آن پیش‌نیاز شفافیت در بانکداری و دستیابی به سطحی از کارایی تخصیصی بانک تبدیل شده است بر همین اساس هدف مقاله حاضر ارزیابی تأثیرگذاری توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی و بحران‌های مالی بر گزارشگری متقلبانه

¹ Chang

ایفای مسئولیت مباشرت مدیریت و انجام تکالیف قانونی و فراهم کردن اطلاعات مکمل برای درک بهتر اطلاعات مالی ارائه شده و پیش‌بینی وضعیت آتی را فراهم نماید (فیضی‌زاده، ۱۳۹۹). در نتیجه این گزارش‌ها اهمیت بسزایی در تحقق اهداف یاد شده دارند و افزایش کیفیت آنها می‌تواند موجب کارآتر بودن سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌ها و حفظ و توسعه منابع آنها و همچنین استفاده-کنندگان از اطلاعات خواهد بود. ویژگی‌های کیفی گزارشگری مالی و عواملی که می‌تواند بر آن تأثیرگذار باشد از مسائل مهم حسابداری و محققان این حوزه می‌باشد. این عوامل از اصول و استانداردهای حسابداری و حسابرسی گرفته تا ساختارهای سازمانی، عواملی مدیریت، ویژگی‌های فردی و ... همه می‌تواند به نوعی از آنجا بر گزارشگری مالی و کیفیت آن تأثیرگذار باشد (لثو^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). هر ساله در کشورهای پیشرفته، تقلب‌های مالی هفت درصد درآمدهای دولت‌ها و بخش خصوصی را به خود اختصاص می‌دهد. وضع در کشورهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور به مراتب بدتر از این است. بنابر پژوهش‌های انجام‌شده، برآورد شده است در این کشورها متقلبان ۱۲ تا ۱۵ درصد درآمدهای بخش عمومی و خصوصی را به تاراج می‌برند. این در حالی است که در کشورهای پیشرفته فقط ۴۰ درصد تقلب‌ها کشف می‌شوند و سهم تقلب‌های کشف شده در کشورهای در حال توسعه کمتر از ۱۵ درصد است که فقط سهم ناچیزی از زیان‌های تقلب باز یافت‌پذیر است (نایب محسنی، ۱۳۹۲). تقلب پدیده نادری نیست یا پدیده‌ای نیست که فقط در شرکت‌های دیگر رخ دهد. با این که تعیین حجم دقیق زیان‌های ناشی از تقلب دشوار است (بخشی از این دشواری به دلیل تقلب‌های نامکشوف است)، بیشتر سازمانها بین ۰,۰۵ تا ۲ درصد درآمدها را به واسطه اعمال متقلبانه کارمندان، فروشندگان و سایرین از دست می‌دهند. نظرسنجی بخش خدمات دادگاهی موسسه

KPMG نشان داد که کارمندان مسئول ۶۰ درصد زیان‌های ناشی از تقلب هستند. گزارش انجمن بازرسان رسمی تقلب در سال ۱۹۹۷ زیان‌های ناشی از تقلب را ۶ درصد درآمد ناخالص داخلی اعلام می‌کند. بررسی موسسه دلویت و تاشه در سال ۱۹۹۷ حاکی از آن است که تقلب بین‌المللی در سراسر اتحادیه اروپا هزینه سالانه ۶۰ میلیارد یورویی برای اعضای اتحادیه دارد. در نظرسنجی جرائم اقتصادی جهانی ۲۰۰۳ موسسه حسابداری پرایس واتر هاوسکوپرز آمده است ۳۷ درصد شرکت‌ها در سراسر جهان در دو سال قبل قربانی تقلب شده‌اند و به طور میانگین ۲ میلیون دلار زیان دیده‌اند (ابوت و همکاران، ۲۰۱۶).

تقلب نه تنها پر هزینه است بلکه می‌تواند تأثیرات غیرمالی جدی و شدیدی نیز داشته باشد. تقلبی که مدیریت ارشد مرتکب می‌شود در بلندمدت می‌تواند بر روحیه کارمند و اعتماد سهامداران تأثیر بگذارد. حدود نیمی از شرکت‌های پاسخ‌دهنده به نظرسنجی جرائم اقتصادی جهانی بر این باور بودند که تقلب سهمگین‌ترین ضربه‌اش را به کارمندان می‌کوبد. شرکت‌ها بیشتر نگران تأثیر تقلب بر شهرت و روابط تجاریشان هستند تا تأثیر آن بر قیمت سهامشان (بنتو^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). کمیته سازمان‌های حامی کمیسیون تردوی در گزارشی تحت عنوان تقلب در گزارشگری مالی که در سال ۱۹۹۹ منتشر شد عنوان کرد ۷۲ درصد از موارد تقلب مورد بررسی توسط مدیر عامل و ۴۲ درصد توسط مدیر مالی صورت گرفته است (صفرزاده، ۱۳۸۹).

در ایران با توجه به افزایش تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار و روند خصوصی‌سازی و رشد سرمایه و ضرورت انتشار عمومی صورت‌های مالی؛ پیش-بینی احتمال ارتکاب تقلب صورت‌های مالی در اطلاعات مالی انتشار یافته در روش‌هایی به غیر از حسابرسی‌های معمول با توجه به محدودیت‌های حسابرسی؛ یک ضرورت

² Bento

¹ Liu

بوده و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بطوری که بی-توجهی به آن ممکن است از یک طرف صدمات جبران-ناپذیری به حرفه حسابداری و حسابرسی وارد سازد و از طرف دیگر باعث سلب اعتماد عمومی و متضرر شدن سرمایه‌گذاران گردد و در نهایت در سطح کلان باعث ایجاد بحران اقتصادی در جامعه شود (زارع بهنمیری، ۱۳۹۵). به رغم وجود تحقیقات متعدد در خصوص کشف تقلب مدیریت، در ایران به این موضوع توجه چندانی نشده است. در کشور ما هیچ نهادی بطور مستقیم برای تحقیق و کشف موارد تقلب احتمالی و نیز هیچ پایگاه اطلاع رسانی برای گزارش این قبیل موارد وجود ندارد. نهادهایی از قبیل سازمان بورس اوراق بهادار اطلاعات احتمالی مربوط به هرگونه تحریف و بطور خاص تقلب در صورت‌های مالی را در اختیار عموم و تحلیل‌گران قرار نمی‌دهند (پیوندی، ۱۳۹۳). تنها مواردی که در سازمان بورس اوراق بهادار پیگیری می‌شود احتمال تقلب توسط دارندگان اطلاعات نهانی (بویژه مدیران) در این شرکت‌ها و در صورت صدور رای از طریق محاکم قضایی؛ موارد بطور خصوصی اطلاع رسانی می‌شود (اعتمادی، ۱۳۹۰). همچنین فقدان مطالعات تحقیقی در این زمینه از دیگر محدودیت‌های قابل توجه است.

به هر حال، علیرغم پیامدهای اقتصادی و تاثیر تقلب و مصداق‌های آن بر شرکت‌ها و اقتصاد کشور، در بازار سرمایه و مراجع تحقیقاتی کشور؛ کمتر مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به مطالب پیش گفته، به نظر برای بازگرداندن اعتماد سرمایه‌گذاران در بازارهای سرمایه لازم است تحقیقات بیشتری در این زمینه انجام پذیرد، هر چند که کشف تقلب در صورت‌های مالی کار ساده ای نیست؛ زیرا تقلب، معلول عوامل متعددی است و در ضمن به شیوه‌های متفاوتی نیز قابل اعمال است. همچنین روش-های تقلب همواره در حال تحول و نو شدن است، پس روش‌های شناسایی و پیشگیری از آن نیازمند نو شدن است. تا کنون مدل‌های متفاوتی جهت پیش بینی تقلب

ارائه شده است که می‌توان بطور کلی آنها را به دو دسته مدل‌های آماری و مدل‌های مبتنی بر تکنیک‌های هوش مصنوعی تقسیم نمود. مطالعات نشان می‌دهد که استفاده از مدل‌های آماری به دلیل اتکا بر مفروضات محدود کننده، کاهش یافته و موجب استقبال از تکنیک‌های هوش مصنوعی شده‌اند، زیرا که این تکنیک‌ها اغلب ناپارامتریک بوده و در بکارگیری آنها، نیاز چندانی به مفروضات اولیه و یا اطلاعات مربوط به چگونگی توزیع ویژگی‌های مالی در میان دو گروه شرکت‌های متقلب و غیرمتقلب نمی‌باشد (چانگ و همکاران، ۲۰۱۹). در سال‌های گذشته، نوع جدیدی از الگوریتم‌ها به وجود آمده‌اند که اساساً هدف از آنها ترکیب روش‌های ابتکاری در چارچوب‌های کلانتر به منظور کاهش کار و اثربخش فضای جستجو می‌باشد. امروزه از این روش‌ها با عنوان روش‌های فرا ابتکاری نام برده می‌شود. یک روش فرا ابتکاری، در حقیقت، یک روش ابتکاری برای حل یک طبقه بسیار عمومی از مسائل است و ترکیبی کارآمد از توابع هدف یا روش‌های ابتکاری مبتنی بر توابع هدف می‌باشد (وست^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). بنابراین، در زمان کنونی که تقلب‌های مالی همواره در حال تغییر شکل و تکامل، هستند پس ساز و کارهای ماشینی کشف تقلب نیز باید با استفاده از آگاهی‌های تخصصی در دسترس، اثربخشی و کارایی خود را به طور مستمر افزایش دهند، همانگونه که ژو و کاپور به خوبی تذکر می‌دهند، کشف تقلب مالی با استفاده از روش‌های کشف فعلی، به طور روزافزون مشکل می‌شود (داغمه‌چی، ۱۳۹۴). می‌توان امیدوار بود با استفاده از روش‌های نوین پیش‌بینی تقلب بتوان این مقوله مهم و اساسی را هر چه بیشتر مورد تحقیق قرار داد زیرا برآورد صحیح احتمال تقلب مالی موجب افزایش توان شناسایی و پیشگیری از آن خواهد شد و از طرف دیگر پیش‌بینی جهت تغییر این تقلب‌ها با هر وسیله ممکن و به روز نگاه داشتن روش‌های ماشینی کشف تقلب اهمیت دارد (لری دشتبایز^۲، ۲۰۱۵). پژوهش در این راستا، ممکن است نتایج با اهمیتی داشته

² Lari Dashtbayaz

¹ West

باشد که برای تدوین فرایندهای تجاری قویتر و نیز ساز و کاره های کشف تقلب انطباق پذیر برای مدیریت/پیشگیری/کشف خطر تقلب، سودمند باشد.

۲-۲- پیشینه تحقیق

چانگ لی و همکاران (۲۰۲۳) با انتخاب نمونه‌ای متشکل از ۴۸۱۱۵ شرکت-سال مشاهده از شرکت‌های حاضر در بورس سهام نیویورک طی سال‌های ۱۹۸۳ تا ۲۰۱۵ به بررسی ارتباط بین توانایی مدیریت و سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در مخارج تحقیق و توسعه پرداختند و به این نتیجه رسیدند که توانایی مدیریت، میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در مخارج تحقیق و توسعه را افزایش می‌دهد. لئو و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی نقطه تاریک شفافیت در کشورهای درحال توسعه پرداختند. ایشان برای این منظور رابطه فساد و کیفیت گزارشگری مالی را بررسی نمودند. نتایج تحقیق مبین این امر می‌باشد که افزایش کیفیت گزارشگری مالی و شفافیت سبب بهبود وضعیت فساد می‌شود. میکائیل^۱ و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی نقش مدیریت کمیته حسابرسی دارای صلاحیت چهارگانه بر نظارت و فساد مالی شرکت‌ها پرداختند. نتایج آنها نشان داد هر یک از ویژگی‌های مدیریت کمیته حسابرسی که شامل استقلال، تجربه مدیریت، تخصص مالی، ظرفیت و مالکیت سهام مدیر کمیته حسابرسی می‌باشد بر نظارت و فساد مالی شرکت‌ها تأثیر معنادار و معکوسی دارد. تانگوت و کلکارنی^۲ (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای با عنوان "کشف تقلب صورت‌های مالی با استفاده از تکنیک داده‌کاوی و تحلیل عملکرد" کاربرد دو روش داده‌کاوی با نام الگوریتم دسته-بندی کی و *MLFF* را ارائه دادند و به این نتیجه رسیدند که اطلاعات موجود در صورت‌های مالی منتشر شده شاخص‌های متقلبانه را دارا می‌باشند. علاوه بر این تعداد نسبتاً کمی از نسبت‌های مالی، به طور گسترده‌ای تعیین-کننده نتایج طبقه‌بندی می‌باشند. همچنین آنها نشان دادند که شبکه عصبی نسبت به هر دو الگوریتم دیگر دقت

بالاتری را دارد.. بنی‌احمد^۳ (۲۰۱۹) در پژوهش خود با عنوان نقش تعدیل‌کننده کنترل‌های داخلی بر ارتباط بین سیستم اطلاعات حسابداری و کشف تقلب: مطالعه موردی بانک‌های جوردنین؛ به بررسی اثر سیستم اطلاعات حسابداری بر کشف تقلب پرداخته است. نتایج پژوهش نشان‌دهنده نقش ضروری کنترل بر ارتباط بین سیستم اطلاعات حسابداری و کشف تقلب در میان بانک‌های مورد آزمون بود و همچنین نتایج نشان داد که سیستم اطلاعات حسابداری و کشف تقلب به طور قابل توجهی به یکدیگر همبسته هستند. بایک و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی تأثیر توانایی مدیریت بر کیفیت محیط اطلاعاتی شرکت‌های آمریکایی پرداختند. نمونه آماری این پژوهش شامل ۱۵۲۰۷ شرکت-سال مشاهده طی سال‌های ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۰ بود. نتایج پژوهش نشان داد که شرکت‌های دارای مدیران توانمند از محیط اطلاعاتی باکیفیت‌تری برخوردارند.. دیمیتریویچ^۴ و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی نقش کنترل داخلی در پیشگیری از تقلب پرداختند. هدف از این مطالعه بررسی عملکرد شرکت با استفاده از روش-های پیشگیرانه کنترل‌های داخلی بود. آنها نشان دادند که تکنیک‌های کنترل داخلی در نظر گرفته شده برای جلوگیری از تقلب زمانی می‌تواند اجرا شود که شرکت دارای سیستم توسعه‌یافته کنترل داخلی باشد و به طور منظم فرآیند کنترل را انجام دهد.. لاجوس^۵ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان نقش و مسئولیت حساب‌برسان در پیشگیری و کشف تقلب در گزارشگری مالی به این نتیجه رسیدند که فعالیت‌های متقلبانه مانند صورت‌های مالی متقلبانه و سوءاستفاده از دارایی، زیان بالایی برای شرکت‌ها به همراه دارد. عثمان^۶ و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای باهدف شناسایی روش‌های تشخیص و جلوگیری از تقلب و فساد در بخش عمومی در کشور مالزی از دیدگاه حسابداران پرداختند. در این پژوهش با استفاده از پرسشنامه‌های ساختاریافته بر روی نمونه‌ای از

⁴ Dimitrijevic

⁵ Lajos

⁶ Othman

¹ Mikhail

² Tangod, Kulkarni

³ Bani Ahmad

موجب بهبود کیفیت محیط اطلاعاتی شرکت‌ها می‌گردد. نژادتولمی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان بررسی تمایل به افشاگری تقلب حسابداری در بین حسابداران بخش خصوصی و عمومی مبتنی بر عدالت رویه‌ای، تعاملی و توزیعی به این نتیجه دست یافتند که در سطح اطمینان ۳۷ درصد، عدالت رویه‌ای، تعاملی و توزیعی، بر تمایل به افشاگری اثر مثبت دارد و البته بین حسابداران شاغل در بخشهای خصوصی و عمومی در تمایل به افشاگری، تفاوت معناداری وجود ندارد. کارشناسان و ممثلی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان تأثیر توانایی مدیریت در کنترل بحران مالی درون سازمانی و احتمال گزارشگری متقالبانه توزیعی به این نتیجه دست یافتند که بین توانایی مدیریت و شدت بحران مالی درون سازمانی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد و مدیران برای برون رفت از وضعیت بحران مالی اقدام به گزارشگری خدعه‌آمیز نکرده و فقط به مدیریت سود آن هم در چارچوب اصول حسابداری دست زده‌اند. صفری گرایلی و رضائی پیتنه‌نوئی (۱۳۹۷) طی پژوهشی تأثیر توانایی مدیریت بر خوانایی گزارشگری مالی شرکت‌ها را مورد بررسی قرار دادند و به شواهدی مبنی بر تأثیر مثبت توانایی مدیریت بر بهبود خوانایی گزارشگری مالی شرکت‌ها دست یافتند. زارع و ملکیان (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان رتبه بندی عوامل موثر بر احتمال تقلب مالی با توجه به گزارش حسابرسی صورت‌های مالی به این نتیجه دست یافتند که بندهای مربوط به بیش‌نمایی یا کم‌نمایی درآمد و دارایی‌ها دارای بالاترین اولویت در عوامل موثر بر احتمال تقلب مالی با توجه به گزارش حسابرسی صورت‌های مالی می‌باشد.

۴- فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مطالب ارائه‌شده در بخش مبانی نظری و پیشینه پژوهش و همچنین، پاسخ به پرسش مطرح‌شده، فرضیه‌های پژوهش به‌صورت زیر بیان می‌گردد:

جمعیت حسابداران و حسابرسان داخلی از بخش عمومی مالزی مشخص شد که حسابرسی عملیاتی، افزایش نقش کمیته حسابرسی، بهبود کنترل‌های داخلی، پیاده‌سازی سیاست‌های گزارش تقلب، چرخش کارکنان، خطوط گزارش تقلب و حسابداران قانونی مؤثرترین روش‌های کشف و پیشگیری از تقلب در بخش دولتی مالزی هستند. آقائی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی بر فساد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس‌های اوراق بهادار کشورهای ایران، ترکیه، قطر، بحرین، پاکستان، عمان، عربستان و امارات طی سال‌های بین ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان داد رابطه معناداری بین کیفیت گزارشگری مالی و شاخص فساد، کنترل فساد و پاسخگویی وجود دارد. به عبارتی با بهبود کیفیت گزارشگری مالی شاخص ادارک فساد که نقش تقویت کننده حسابداری در فساد است، کاهش می‌یابد. از سویی دیگر با بهبود کیفیت گزارشگری مالی، کنترل فساد و پاسخگویی که شاخص‌های سنجش نقش تقویت کننده حسابداری در فساد (کنترل فساد و پاسخگویی) می‌باشند، افزایش می‌یابد.

فیضی‌زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان شناسایی و اولویت‌بندی روش‌های تقلب در صورت‌های مالی از دیدگاه حسابرسان به این نتیجه دست یافتند که از بین روش‌های تقلب در صورت‌های مالی دستکاری سو، افشای ناکافی، حذف عمدی بدهی‌ها و هزینه‌ها، بیش‌نمایی درآمد و دارایی‌ها و پنهان‌سازی معاملات به ترتیب در رتبه اول تا پنجم قرار گرفتند که از دید حسابرسان بیشترین کاربرد و استفاده را در صورت‌های مالی کشور جهت تقلب دارند. رضائی پیتنه‌نوئی و صفری گرایلی (۱۳۹۸) به بررسی اثر توانایی مدیر بر کیفیت محیط اطلاعاتی شرکت‌ها پرداختند. در این راستا، تحقیق با استفاده از نمونه‌ای متشکل از ۴۸۵ سال - شرکت که طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده و با استفاده از مدل رگرسیون چندمتغیره مورد بررسی قرارگرفت. نتایج تحقیق نشان داد که توانایی مدیریت

در این پژوهش رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته بر اساس مدل رگرسیونی زیر می‌باشد:

$$FRAUD_{it} = \alpha_{it} + \alpha_1 MA_{it} + \alpha_2 POL_{it} + \alpha_3 Crisis_{it} + \alpha_4 LEV_{it} + \alpha_5 ROE_{it} + \alpha_6 SIZE_{it} + \alpha_7 MB_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

متغیر وابسته:

متغیر وابسته در این پژوهش، احتمال وقوع گزارشگری متقالبانه (*FRAUD*) است که برای اندازه‌گیری آن به پیروی از خواجهی و ابراهیمی (۱۳۹۶) و فرقاندوست حقیقی و همکاران (۱۳۹۳) و مطابق با استاندارد حسابرسی شماره ۲۴۰ با عنوان «مسئولیت حسابرس در ارتباط با تقلب و اشتباه در صورت‌های مالی» از علائم نشان‌دهنده احتمال وجود تحریف‌های ناشی از تقلب در صورت‌های مالی به شرح زیر استفاده می‌شود:

(۱) بیش‌نمایی موجودی کالا، (۲) بیش‌نمایی حساب‌ها و اسناد دریافتی، (۳) بیش‌نمایی دارایی‌های ثابت، (۴) بیش‌نمایی سرمایه‌گذاری‌ها، (۵) کسری ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول، (۶) کسری استهلاک، (۷) بیش‌نمایی درآمد، (۸) بیش‌نمایی سود، (۹) بیش‌نمایی سود انباشته، (۱۰) کم‌نمایی حساب‌ها و اسناد پرداختی، (۱۱) کسری ذخیره مالیات، (۱۲) بدهی‌های احتمالی، (۱۳) کسری ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان، (۱۴) کم‌نمایی هزینه‌ها، (۱۵) حساب‌ها و اسناد پرداختی که مدت زیادی از سررسید آنها گذشته است، (۱۶) موجودی راکد، (۱۷) دارایی راکد، (۱۸) مشکلات تداوم فعالیت و (۱۹) اشتباه در به‌کارگیری استانداردهای حسابداری مرتبط با اندازه‌گیری، شناسایی، طبقه‌بندی، ارائه یا افشا.

چنانچه هر یک از این علائم در بندهای تعدیلی گزارش‌های حسابرسی سالانه شرکت‌ها وجود داشته باشد، مقدار آن برابر با یک و نشان‌دهنده احتمال وقوع

فرضیه اول - توانایی مدیریت بر گزارشگری مالی متقالبانه تاثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم - نفوذ سیاسی بر گزارشگری مالی متقالبانه تاثیر معناداری دارد.

فرضیه سوم - فشار سیاسی بر گزارشگری مالی متقالبانه تاثیر معناداری دارد.

۳- روش‌شناسی پژوهش

با توجه به این که این تحقیق از اطلاعات گذشته برای آزمون فرضیات استفاده می‌کند از نوع تحقیقات پس-رویدادی است. این تحقیق از نوع تحقیقات شبه تجربی در حوزه تحقیقات مالی حسابداری می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ می‌باشد. دلیل انتخاب جامعه ذکر شده: ۱- در دسترس بودن اطلاعات بورس، ۲- صحیح بودن اطلاعات بورسی، ۳- بالا بودن قابلیت اعتماد و اعتبار اطلاعات بورسی می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع غربال‌گیری یا حذف سیستماتیک می‌باشد و به منظور غربال جامعه، نمونه‌گیری شامل بانک‌هایی است که تمام شرایط زیر را دارا باشند:

(۱) برای انتخاب نمونه همگن، بانک‌ها باید قبل از سال ۱۳۹۱ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند و از ابتدای سال ۱۳۹۱ سهام آنها در بورس معامله شده باشد.

(۲) به منظور انتخاب بانک‌های فعال، معاملات این بانک‌ها در طول سال‌های ۱۳۹۱-۱۴۰۱ در بورس اوراق بهادار تهران دچار وقفه (شش ماهه) نشده باشند.

(۳) به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی بانک‌ها منتهی به اسفند باشد.

(۴) بین سال‌های مورد مطالعه تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداشته باشند.

(۵) دستیابی به اطلاعات مورد نیاز شرکت‌ها، مقدور باشد با توجه به محدودیت‌های فوق، تعداد نمونه آماری پژوهش تعداد ۱۰ بانک عضو بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

$$max_{\theta} = \frac{\mu_1 Deposits + \mu_2 Loans + \mu_3 Investment + \mu_4 IntInco}{v_1 PPE + v_2 Int + v_3 Labor + v_4 IntExp + v_5 RentalExp} \quad (2)$$

Deposits: کل سپرده‌های بانک در پایان سال مالی

Loans: کل تسهیلات اعطایی دوره

Investment: سرمایه‌گذاری

Intinco: کل درآمدهای شرکت

PPE: دارایی‌های ثابت

Int: سودخالص بانک

Labor: هزینه‌های عمومی و اداری

Intexp: کل هزینه‌های مالی

Rentalex: هزینه‌های مربوط به اجاره

که شاخص کارایی مدیریت بر اساس نهاده و ستانده‌های فوق عددی بین ۰ تا ۱ می‌باشد که ۱ نشان دهنده کارایی کامل مدیریت و ۰ نشان‌دهنده عدم کارایی مدیریت خواهد بود.

پس از انجام مرحله اول و تخمین امتیاز تحلیل پوششی داده‌ها برای هر بانک، مدل رگرسیونی زیر برای کلیه بانک-سال‌ها برآزش می‌گردد:

$$DEAScore_{it} = \beta_0 + \beta_1 Size_{it} + \beta_2 Market\_Share_{it} + \beta_3 Cash\_Flow_{it} + \beta_4 Age_{it} + \beta_5 BR_{it} + \gamma Bank + Year + \varepsilon \quad (3)$$

که در آن:

DEAScore: امتیاز کارایی بانک *i* در سال *t*

SIZE: عبارت است از اندازه بانک *i* در سال *t*

Market_Share: عبارت است از سهم بازار بانک *i* در

سال *t* از کل سپرده‌های صنعت بانکداری

Cash-Flow: عبارت است جریان وجه نقد ناشی از

فعالیت‌های عملیاتی بانک *i* در سال *t*

Age: عبارت است از عمر بانک *i* در سال *t*

BR: عبارت است استقلال هیات مدیره بانک *i* در سال *t*

و

ε : اقلام باقیمانده مدل که شاخص ارزیابی توانایی

مدیریت در تحقیق حاضر می‌باشد.

گزارشگری متقالبانه و در غیر این صورت، مقدار آن عدد صفر خواهد بود.

متغیرهای مستقل:

توانایی مدیریت (*MA*): برای ارزیابی توانایی مدیریت بر اساس تحقیق میکا و سانچز (۲۰۱۷) از یک فرآیند دو مرحله‌ای جهت ارزیابی کارایی بانک بر اساس روش تحلیل پوششی داده‌ها استفاده می‌گردد. در مرحله اول امتیاز کارایی بانک از طریق تحلیل پوششی داده‌ها و بر اساس ورودی و خروجی‌ها تعیین می‌گردد. تحلیل پوششی داده‌ها یک روش برنامه‌ریزی خطی که بر مبنای متدولوژی خط کارای کلیه بانک‌ها و سطح عملکرد هر بانک بوده و میزانی از کارایی را به صورت امتیازاتی بین صفر لغایت یک به هر بانک اختصاص می‌دهد. کارایی هر بانک باتوجه ورودی (نهاده) و خروجی (ستانده) هر بانک و خط بهینه کارای کل بانک‌ها ارزیابی می‌گردد. لذا ابتدا کارایی بانک و بوسیله روش تحلیل پوششی داده‌ها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و سپس کارایی محاسبه شده به عنوان متغیر وابسته وارد مدل اصلی ارزیابی توانایی مدیریت می‌گردند و توانایی مدیریت تخمین زده می‌شود. الگوی مورد استفاده برای تعیین کارایی از طریق تحلیل پوششی داده‌ها بصورت زیر می‌باشد:

جدول ۱. متغیرهای تحقیق برای ارزیابی توانایی مدیریت از

طریق تحلیل پوششی داده‌ها

متغیرهای ورودی	متغیرهای خروجی
کل دارایی‌های مشهود	کل سپرده‌های بانک
سود خالص	کل تسهیلات اعطایی بانک
هزینه‌های عمومی و اداری	کل سرمایه‌گذاری‌ها
هزینه‌های مالی	کل درآمدها
هزینه‌های اجاره	-

لذا در الگوی ورودی و خروجی فوق نسبت خروجی‌ها به ورودی‌ها نشان دهنده یک الگوی منتهی به واحدهای بهبود تصمیم هستند که بصورت زیر می‌باشند:

ROE بیانگر بازده حقوق صاحبان سهام بوده و از تقسیم سود قبل از اقلام غیر مترقبه بر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام در پایان سال محاسبه می‌گردد. *SIZE*: لگاریتم ارزش بازار حقوق صاحبان سهام در پایان سال است (اندازه بانک).

آزمون و تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل رگرسیونی چند متغیره و در محیط نرم‌افزاری *Eviews* انجام شده است. با توجه به اینکه متغیر وابسته پژوهش، متغیر کیفی یا مجازی می‌باشد؛ از روش لاجستیک و مدل لاجیت^۱ برای تخمین مدل پژوهش استفاده می‌شود. برای تنظیم مدل لاجیت خواهیم داشت:

$$F(Z_i) = P_i = \frac{1}{1+e^{-Z_i}} \quad (10)$$

معادله فوق بیانگر آن چیزی است که تحت عنوان تابع توزیع تجمعی لاجستیک^۲ معروف شده است. در این حالت همچنان که Z_i بین $-\infty$ تا $+\infty$ تغییر می‌کند P_i بین ۰ و ۱ مقادیر خود را اختیار خواهد کرد و نیز آنکه P_i به طور غیرخطی به Z_i (یعنی X_i) مربوط است (به این ترتیب دو شرط مورد نیاز را برآورده می‌کند). اما علی‌رغم تأمین دو شرط فوق، مسأله‌ای در باب تخمین این مدل به وجود آمده و آن اینک P_i نه تنها بر حسب X بلکه بر حسب B ها هم غیرخطی است. این امر به معنای آن است که روش معمول *OLS* دیگر برای تخمین پارامترهای مدل مذکور قابل کاربرد نیست. اما به راحتی می‌توان اثبات کرد که بر خلاف ظاهر قضیه می‌توان مدل را به صورت رابطه ای خطی بر حسب پارامترها تبدیل نمود. اگر P_i یعنی احتمال وقوع درماندگی مالی در شرکت i به صورت معادله فوق باشد، احتمال عدم وقوع درماندگی به صورت زیر خواهد بود.

$$1 - P_i = 1 - \frac{1}{1+e^{-Z_i}} = - \frac{1}{1+e^{-Z_i}} \quad (11)$$

نفوذ سیاسی (*POL*): عبارت است از درصد سهامی که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم در اختیار دولت می‌باشد فشار مالی (*Crisis*): مدل آلتمن یکی از مدل‌های پیش‌بینی فشار یا درماندگی مالی می‌باشد که به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$Z = 1.2x_1 + 1.4x_2 + 3.3x_3 + 0.6x_4 + 0.999x_5 \quad (4)$$

که در آن

$$X_1 = \frac{\text{سرمایه در گردش}}{\text{کل دارایی‌ها}} \quad (5)$$

$$X_2 = \frac{\text{سود انباشته}}{\text{کل دارایی‌ها}} \quad (6)$$

$$X_3 = \frac{\text{درآمد قبل از بهره و مالیات}}{\text{کل دارایی‌ها}} \quad (7)$$

$$X_4 = \frac{\text{ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام}}{\text{ارزش دفتری کل بدهی‌ها}} \quad (8)$$

$$X_5 = \frac{\text{فروش}}{\text{کل دارایی‌ها}} \quad (9)$$

محاسبه شده برای شرکت‌ها در این مدل اگر مقدار کم‌تر از ۱،۲۳ باشد احتمال فشار درماندگی مالی بانک خیلی بالا و اگر بین ۱،۲۳ و ۲،۹ باشد در ناحیه بین فشار و عدم فشار مالی و اگر بزرگ‌تر از ۲،۹ باشد بانک دارای سلامت کامل (عدم فشار مالی) می‌باشد.

متغیرهای کنترلی

MB به عنوان فرصت رشد بانک بوده و از نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری بانک محاسبه می‌شود. *LEV* اهرم مالی بانک بوده و از تقسیم ارزش دفتری کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها در پایان سال حاصل می‌شود.

² (cumulative) Logistic distribution function

¹ Logit Model

$$L_i = \ln\left(\frac{p_i}{1-p_i}\right) = z_i$$

$$= B_1 + B_2 X_{2i} + \dots + B_k X_{ki} \quad (13)$$

یعنی، L که لگاریتم نسبت برتری یا مزیت است، نه تنها بر حسب X بلکه (نکته مهم از نظر تخمین) بر حسب پارامترها نیز خطی است. در بالا L به نام لاجیت معروف است (ابریشمی، ۱۳۸۵).

۴- یافته‌ها

جهت بررسی مانایی متغیر وابسته در مقادیر لجستیک از آزمون خودهمبستگی نگاشت با مقادیر جزئی استفاده می‌شود. نتایج پژوهش در جدول ۲ آورده شده است.

$$\frac{p_i}{1-p_i} = \frac{1+e^{z_i}}{1+e^{-z_i}} = e^{z_i} \quad (12)$$

حال به طور ساده $(p_i/1-p_i)$ نسبت احتمال حادثه مورد نظر بر آلترناتیو^۱ آن است که این جا بیانگر میزان برتری احتمال وقوع درماندگی مالی بر عدم آن می باشد (نسبت حادثه مورد نظر بر آلترناتیو آن). به عبارت دیگر این کمیت در این پژوهش بیانگر نسبت احتمال وقوع گزارشگری متقلبانه بر احتمال عدم وقوع گزارشگری متقلبانه است اگر در دو طرف معادله لگاریتم نتیجه به شکل زیر خواهد شد:

جدول ۲. آزمون خودهمبستگی نگاشت با مقادیر جزئی لجستیک

خود همبستگی نگاشت	همبستگی جزئی	AC	PAC	آماره Q	احتمال آماره Q
۱	۰,۱۴۳	۰,۱۴۳	۰,۱۴۳	۱۳,۱۸۱	۰,۰۰۰
۲	۰,۱۰۶	۰,۱۰۶	۰,۰۸۸	۲۰,۶۸	۰,۰۰۰
۳	۰,۰۷۸	۰,۰۷۸	۰,۰۵۳	۲۴,۶۲	۰,۰۰۰
۴	۰,۰۵۱	۰,۰۵۱	۰,۰۲۵	۲۶,۳۰۲	۰,۰۰۰
۵	۰,۰۱۹	۰,۰۱۹	-۰,۰۰۳	۲۵,۵۳۷	۰,۰۰۰
۶	۰,۰۲۱	۰,۰۲۱	۰,۰۰۹	۲۶,۸۲۹	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

همانطور که از نتایج آزمون و احتمال آماره Q خودهمبستگی نگاشت در جدول ۲ مشخص است در تمام مراحل آزمون متغیر وابسته از مانایی برخوردار می‌باشد.

عامل تورم واریانس در مدل‌های رگرسیون خطی یکی از روش‌های تخمین پارامترهای مدل، روش حداقل مربعات می‌باشد. یکی از مسائل و مشکلاتی که می‌تواند این روش را به چالش بکشد، وجود پدیده‌ای به نام هم خطی می‌باشد. یکی از شیوه‌های تشخیص وجود هم خطی که کاربرد زیادی دارد، استفاده از عامل تورم واریانس می‌باشد. این عامل نشان می‌دهد که واریانس ضرایب تخمینی تا چه حد نسبت به حالتی که متغیرهای تخمینی، هم بستگی خطی ندارند، متورم شده‌است. جدول ۳ آماره عامل تورم واریانس (VIF) متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد.

¹ Odds ratio

جدول ۳. آزمون عامل تورم واریانس (VIF)

VIF	نماد متغیر	نام متغیر
۱,۹۲۱	MA	توانایی مدیریت
۱,۸۵۹	POL	نفوذ سیاسی
۱,۷۶۱	Crisis	فشار مالی
۱,۷۹۴	MB	فرصت رشد
۱,۸۰۴	LEV	اهرم مالی
۱,۷۷۹	ROE	بازده حقوق صاحبان سهام
۱,۸۸۲	SIZE	اندازه بانک

منبع: یافته‌های پژوهش

لجستیک اندروز و هاسمر- لمشو مورد بررسی قرار می‌گیرند. نتایج آزمون در جدول ۴ آورده شده است. نتایج دلالت بر معنادار نبودن خطاهای پیش‌بینی یا رضایت بخش بودن پیش‌بینی‌های الگو برای ده طبقه مذکور دارد و الگوها از صحت برازش برخوردار هستند.

مقدار مجاز VIF کمتر از ۱۰ می‌باشد و از آنجایی که مقادیر جدول ۳، کمتر از ۱۰ می‌باشد، در نتیجه بین متغیرهای تحقیق، همخطی وجود ندارد. جهت بررسی معنادار بودن رگرسیون لجستیک، ابتدا مدل تحقیق از طریق آزمون نیکویی تناسب رگرسیون

جدول ۴. آزمون نیکویی تناسب رگرسیون لجستیک اندروز و هاسمر- لمشو

نام آزمون	آماره	احتمال
آزمون هاسمر-لمشو	۲۷,۸۱	۰,۰۰
آزمون اندروز	۳۶,۴۸	۰,۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۵. برآورد مدل پژوهش

نتایج آزمون	معناداری	آماره Z	ضریب	متغیرها
-	۰,۰۲۵۹	-۲,۲۴	-۰,۸۶	جمله ثابت
تأیید	۰,۰۳۶۱	-۲,۰۸	-۰,۲۳	توانایی مدیریت
تأیید	۰,۰۳۲۲	-۲,۱۵	-۰,۱۲	نفوذ سیاسی
رد	۰,۴۵۴۳	-۰,۷۵	-۰,۱۰	فشار مالی
تأیید	۰,۰۰۰۰	-۵,۷۶	-۰,۰۷	فرصت رشد
تأیید	۰,۰۰۰۰	۹,۳۱	۰,۱۲	اهرم مالی
رد	۰,۱۶۴۱	-۱,۴۱	-۰,۱۴	بازده حقوق صاحبان سهام
رد	۰,۶۶۳۳	۰,۴۶	۰,۲۳	اندازه بانک
	لایکلی	شوارتز	۵۷۲,۹۱	آماره LR
-۳۷۹,۵۸	هود	هانان کوئین	۰,۰۰	احتمال آماره LR

منبع: یافته‌های پژوهش

هدف این پژوهش ارزیابی تأثیرگذاری توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی و بحران‌های مالی بر گزارشگری متقلبانه بود. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد توانایی مدیریت و نفوذ سیاسی اثر منفی و معنی‌دار بر احتمال وقوع گزارشگری متقلبانه بانک‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران دارد ولی اثر متغیر فشار یا محدودیت مالی بر احتمال وقوع گزارشگری متقلبانه بانک‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران از نظر آماری مورد تأیید قرار نگرفت. با توجه به این که مدیران با توانایی بالا با به کارگیری حقایق، مفاهیم، اصول و روش‌ها در حوزه‌ها و زمینه‌های خاص؛ استانداردهای پیچیده را درک می‌کنند و با توجه به شرایط کلان اقتصادی رویه‌ها و برآوردهای حسابداری طبق استانداردهای حسابداری انتخاب و اجرا می‌کند و از طرفی ابهامات حاکم بر محیط اقتصادی و عدم امکان پیش‌بینی قطعی آینده ایجاب می‌کند که در تهیه اطلاعات و گزارش‌های مالی احتیاط شود؛ زیرا حسابداری و گزارشگری مالی با محیط اقتصادی تحت تأثیر قرار می‌گیرد و ویژگی‌های خاص مدیریتی چون، هوش، شهرت و سبک مدیریتی بر نتایج اقتصادی اثر گذاشته و این ویژگی‌ها در مباحث کیفیت و شفافیت اطلاعات دارای اهمیت ویژه‌ای است. بنابراین، مدیران با فراهم نمودن گزارش‌های مالی سودمند و باکیفیت و عاری از اشتباه و تمایلات جانبداران با اهمیت در بهبود گزارش‌های مالی و کاهش تقلب در گزارشگری مالی مؤثر است. همچنین در رابطه بین نفوذ سیاسی و گزارشگری متقلبانه باید گفت اکثر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار دارای ارتباطات سیاسی هستند و به دلیل مزایای که این شرکت‌ها دارند مدیران می‌خواهند ارتباط مستقیم با دولت داشته باشند. در مجموع ارتباطات سیاسی از طریق دولت، چه بواسطه حضور افراد سیاسی در بدنه شرکت‌ها، و یا از طریق مالکیت دولت و نهادهای دولتی به عنوان سهامدار در این شرکت‌ها، می‌تواند توانایی مدیران را در کاهش گزارشگری مالی متقلبانه تضعیف یا محدود کند و

ضرایب مدل رگرسیونی مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد که توانایی مدیریت و نفوذ سیاسی اثر منفی و معنی‌دار بر احتمال وقوع گزارشگری متقلبانه بانک‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران دارد چرا که سطح معنا-داری ضرایب مربوطه کوچکتر از ۵ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر می‌توان گفت که با یک افزایش در توانایی مدیریت و نفوذ سیاسی، می‌توان در احتمال وقوع گزارشگری متقلبانه بانک‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران به ترتیب ۰,۲۳ و ۰,۱۲ درصد انتظار کاهش داشت. از طرف دیگر اثر متغیر فشار یا محدودیت مالی بر احتمال وقوع گزارشگری متقلبانه بانک‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران از نظر آماری مورد تأیید قرار نگرفت چرا که سطح معناداری ضرایب مربوطه بزرگتر از ۵ درصد می‌باشد. در تحلیل رگرسیون خطی، برای آزمون برازش مدل و معنی‌دار بودن اثر هر متغیر در مدل، به ترتیب از آماره‌های F و t استفاده می‌شود، در حالی که در رگرسیون لجستیک، از آماره‌های ضریب تعیین مک فادن و LR استفاده می‌شود. رگرسیون لجستیک نسبت به تحلیل تشخیصی نیز ارجحیت دارد و مهم‌ترین دلیل آن است که در تحلیل تشخیصی گاهی اوقات احتمال وقوع یک پدیده خارج از طیف (۰) تا (۱) قرار می‌گیرد و متغیرهای پیش‌بین نیز دارای توزیع در داخل محدوده (۰) تا (۱) قرار دارد و رعایت پیش فرض نرمال بودن متغیرهای پیش‌بینی لازم نیست. ضریب تعیین مک فادن برای مدل پژوهش برابر ۰,۵۶ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد ۵۶ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل قابل تبیین می‌باشد. از آنجایی که احتمال آماره LR کوچکتر از ۵ درصد می‌باشد؛ بنابراین مدل رگرسیونی در کل معنادار می‌باشد. دو معیار آکایاک^۱ و شوارتز^۲ برای گزینش الگوی مورد استفاده قرار می‌گیرد و مقدار آن هرچه کمتر باشد، بهتر می‌باشد.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

² Schwartz

¹ AKAIKE

اداراک فساد، کنترل فساد و پاسخگویی) در ۸ کشور خاورمیانه، دوفصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال ۶، شماره ۱۲، صفحه ۹۸-۱۲۵.

اعتمادی، حسین، عبدلی، لیلا، ۱۳۹۶، بررسی تاثیر کیفیت حسابرس بر بروز تقلب حسابداری، دانش حسابداری مالی، دوره ۴، شماره ۴، صفحه ۲۳-۴۳.

پیوندی، سعیده، ۱۳۹۳، به کارگیری مدل بنیشت جهت پیش بینی تقلب و ارتباط آن با بازده سهام و کیفیت سود با رویکرد حسابداری جنایی، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سمنان.

داغمه‌چی، فیروزجایی، علی، ۱۳۹۴، پاسخگویی در گزارشگری مالی: کشف شرکت‌های متقلب، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته حسابداری دانشگاه مازندران.

رضائی پسته نوئی، یاسر. صفری گرایلی، مهدی. (۱۳۹۸). توانایی مدیریت و کیفیت محیط اطلاعاتی شرکت، دانش حسابداری مالی، ۶(۴)، ۱۵۷-۱۷۷.

زارع بهنمیری، محمدجواد، ملکیان، اسفندیار، ۱۳۹۵، رتبه بندی عوامل موثر بر احتمال تقلب مالی با توجه به گزارش حسابرسی صورت‌های مالی، پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۶، شماره ۳، صفحه ۱-۱۸.

صفرزاده، محمدحسین، ۱۳۸۹، توانایی نسبت‌های مالی در کشف تقلب در گزارشگری مالی: تحلیل لاجیت، دانش حسابداری، سال اول، شماره ۱، صفحه ۱۳۷-۱۶۳.

صفری گرایلی، مهدی؛ رضائی پسته‌نوئی، یاسر. (۱۳۹۷). توانایی مدیریت و خوانایی گزارشگری مالی: آزمون نظریه علامت‌دهی. دانش حسابداری، سال نهم، شماره ۲، ۲۱۸-۱۹۱.

فتاحی، فرهاد، جهانگیرفرد، مجید، مهدیزاده، علی، ۱۳۹۹، تاثیر رفتارهای منفعت‌طلبانه مدیران بر بروز رفتارهای انحرافی کارکنان، پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، دوره ۳، شماره ۴۹، صفحه ۱۸۸-۲۱۲.

فیضی‌زاده، احمد، ۱۳۹۹، شناسایی و اولویت‌بندی روش‌های تقلب در صورت‌های مالی از دیدگاه حسابرسان،

همچنین، کشور ما هم رانت اطلاعاتی وجود دارد تا جایی که بازار سرمایه را تحت تأثیر قرار داده است. برای کاهش توان رقابتی رقبا و یا اجتناب از تحریم‌های اجتماعی، شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی تلاش می‌کنند از طریق ارائه اطلاعات حسابداری با کیفیت پایین، عدم شفافیت اطلاعات و تأخیر در افشای اطلاعات سودهای کلان را تحصیل کنند. و همچنین، در ایران اقدامات تشبیهی ضعیف بوده و جرائم مرتبط با صورت‌های مالی متقلبانه در حدی نیست که بتواند انگیزه لازم در مدیران برای گزارشگری مالی باکیفیت را فراهم نماید. بنابراین، شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی به ارائه گزارشگری مالی متقلبانه تشویق می‌شوند.

با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود به واسطه نقش اساسی شرکت‌ها در اقتصاد کشور باید انتخاب مدیران و کارکنان با دقت لازم و کافی صورت گیرد. صلاحیت، دانش و مهارت مدیران قبل از استخدام باید بررسی و ساز و کار لازم برای ارزیابی آنان فراهم شود. و همچنین، سازمان‌های نظارتی برای نظارت بر گزارش‌های مالی مدیران با محدودیت منابع از جمله محدودیت زمانی، مالی و نیروی انسانی متخصص و کارآمد مواجه است. همچنین پیشنهاد می‌شود تا مقررات و الزامات بیشتری را در خصوص انتشار به موقع صورت‌های مالی، تأخیر در افشای اطلاعات با اهمیت و تهیه اطلاعاتی برای خنثی‌سازی فعالیت‌های برگرفته از روابط سیاسی برای شرکت‌های سیاسی تدوین نماید و بر شرکت‌های سیاسی نظارت و کنترل بیشتری داشته باشد. از طرفی، در ایران انتصاب مدیران شرکت‌ها بر اساس روابط است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود سهام شرکت‌های دولتی با قوانین و دستورالعمل‌های سختگیرانه‌تری به بخش خصوصی و در جریان خصوصی‌سازی به مقررات حاکم بر کنترل بنگاه‌ها و مقررات ناظر بر حفظ منابع عمومی باید توجه شود.

۶- منابع

آقایی، محمدعلی، رضازاده، جواد، بیات، مرتضی، ۱۴۰۰، بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی بر فساد (شاخص

- Accounting, (pp. 1-25). Emerald Publishing Limited.
- Chang, Y-T., Chen, H., Cheng, R. K., W. Chi. (2019). *The impact of internal audit attributes on the effectiveness of internal control over operations and compliance. Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 11.002.
- Chiang Lee, C., Wang, W. & Ting Xu, Z. (2023) *Managerial ability and R&D investment: do CEOs' and firms' characteristics matter? Applied Economics*, 35(3), 148-165.
- Dimitrijevic, D., V. Milovanovic, and V. Stancic. (2017). *The role of a company's internal control system in fraud prevention. Financial Internet Quarterly* 11(3): 34-44.
- Knechel, W.R, Sofla, Amin S., Svanström, T. (2019). *The effect of professional skepticism on auditor compensation and auditor opinions. Working Paper, University of Auckland, Business School, Seminars and Events.*
- Lajos, Z., S. Sever Malis, and A. Novak. (2016). *The Role and Responsibility of Auditors in Prevention and Detection of Fraudulent Financial Reporting. Procedia Economics and Finance* 39: 649-700.
- Lari, Dashtbayaz, Mahmoud. (2015). *Data search and discovery process for financial statement fraud, Research Journal of Finance and Accounting, Vol.6, No.3.*
- Liu, T., Liu, Y., Ullah, B., Wei, Z., Xu, L.C., 2021, *The dark side of transparency in developing countries: The link between financial reporting practices and corruption, Journal of Corporate Finance*, 66(1): 1-23
- Mikhail A. Gorshunov, Achilles A. Armenakis, Stanley G. Harris, H. Jack Walker (2021). *Quad-qualified audit committee director: Implications for monitoring and reducing financial corruption. Journal of Corporate Finance* 66 (2021) 101854.
- Othman, R., A. MdThani and E. Kghan. (2015). *Fraud Detection and Prevention Methods in the Malaysian Public Sector: Accountants' and Internal Auditors' دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۹، شماره ۳۳، صفحه ۸-۱.*
- کارشناسان، علی، ممشلی، رضا، ۱۳۹۷، *تأثیر توانایی مدیریت در کنترل بحران مالی درون سازمانی و احتمال گزارشگری متقلبانه توزیعی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۷، شماره ۲۷، صفحه ۹۵-۱۰۸.*
- نایب محسنی، شیدا، ۱۳۹۲، *سیاست تقسیم سود در شرکت‌های متقلب، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه الزهرا*
- نژادتولمی، بابک، رهنمای رودپشتی، فریدون، نیکومرام، هاشم، وکیلی‌فرد، حمیدرضا، ۱۳۹۸، *بررسی تمایل به افشاگری تقلب حسابداری در بین حسابداران بخش خصوصی و عمومی مبتنی بر عدالت رویه‌ای، تعاملی و توزیعی، دانش حسابداری مالی، دوره ۶، شماره ۴، صفحه ۴۷-۷۵.*
- Abbott, L. J., Daugherty, B., Parker, S., & G. F. Peters. (2016). *Internal audit quality and financial reporting quality: The joint importance of independence and competenc. Journal of Accounting Research*, 54(1), 3-40.
- Atagan, G, Kavak, A, *Relationship Between Fraud Auditing and Forensic Accounting, International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences, Volume :7, Issue:3-4, Year:2017, pp. 194-223*
- Bani Ahmad. A., (2019), *The Moderating role of Internal Control on the Relationship between Accounting Information System and Detection of Fraud: The Case of the Jordanian Banks, International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences*, 8(1): 27-42.
- Baik, B., Brockman, P. A., Farber, D. B., & Lee, S. (2018). *Managerial Ability and the Quality of Firms' Information Environment. Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 33(4), 506-527.
- Bento, R. F., Mertins, L., & L. F. White. (2018). *Risk Management and Internal Control: A Study of Management Accounting Practice. In Advances in Management*

wellbeing: The mediating role of hope, Personality and Individual Differences, Volume 102, Pp 61–73

Tangod, kk., Kulkarni, GH., (2019). Detection of Financial Statement Fraud using Data Mining Technique and Performance Analysis, International Journal of Advanced Research in Computer and Communication Engineering. Vol. 4, No 7

West, Jarrod., Bhattacharya, Maumita., (2016). Intelligent financial fraud detection: A comprehensive review, computers & security, No. 57, PP. 47–66.

Perceptions. Procedia Economics and Finance 28: 59-67.

Özcan, A. (2019). “Analyzing The Impact of Forensic Accounting on the Detection of Financial Information Manipulation”, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (2): 1744-1760.

Rasmussen, B. (2017). Trust and Professional Skepticism in the Relationship between Auditors and Clients: Overcoming the Dichotomy Myth. Behavioral Research in Accounting, Spring, Vol. 29, No. 1, pp. 19-42.

Satici, Seydi Ahmet. (2019). Psychological vulnerability, resilience, and subjective

Examining the role of management ability, political influence and financial pressure in fraudulent financial reporting

¹Parviz Fazl Jo

²Mehdi Khalilpour*

³Javad Ramezani

⁴Ramezan Rezaeyan

⁵Javad Babae Khalili

Abstract

The purpose of this research was to evaluate the influence of management ability, political influence and financial crises on fraudulent reporting by banks. The statistical population of this research included all the banks admitted to the Tehran Stock Exchange during the period between 1391 and 1401. Fraudulent reporting was considered as a dependent variable and the variables of management ability, political influence and financial crises were also considered as independent variables. Data testing and analysis has been done using multivariable regression model and in Eviews software environment. Considering that the dependent variable of the research was a qualitative or virtual variable; The logistic method and logit model were used to estimate the research model. The findings of the present research showed that management ability and political influence have a negative and significant effect on the probability of fraudulent reporting by banks admitted to the Tehran Stock Exchange, but the variable effect of pressure or financial restrictions on the probability of fraudulent reporting by banks Accepted in the Tehran Stock Exchange market, it was not confirmed statistically.

Key words: management ability, political influence, financial pressure, fraudulent financial reporting

---

¹PH. D Student Department of Accounting, Nour Branch, Islamic Azad University, Nour, Iran. parviz.fazljoo@gmail.com

²Assistant Prof Department of Accounting, Nour Branch, Islamic Azad University, Nour, Iran. (corresponding author). khalilpourmehdi@gmail.com

³Assistant Prof Department of Accounting, Nour Branch, Islamic Azad University, Nour, Iran. Javad.ramezani58@gmail.com

⁴ Department of Statistic and finance Mathematics, Nour Branch, Islamic Azad University, Nour, Iran. r_rezaeyan@iaunour.ac.ir

⁵ Assistant Prof Department of Accounting, Bandargaz Branch, Islamic Azad University, Bandargaz, Iran. Javadb82@gmail.com